

Vlado Mihelj: Korotan v srcu, figa v žepu // Intervju: Andrej Pleterski //

Stradanje v Gazi: Umiranje na obroke // Še vedno kazni: Za smotko trave 132 evrov

32 | 4,50 €

8. AVGUST 2025
www.mladina.si

MLADINA

*Mi vsi smo Peršman
Wir sind alle Peršman*

MIŠI Peršman

KSSŠD

BOJTE SE ANTIFAŠISTOV!

Kako to, da po novem za kriminal
velja antifašizem, ne pa fašizem

Spomenik protifašističnemu odporu, ki pred Peršmanovo domačijo stoji od leta 1983. Prej je bil od leta 1947 v Velikovcu, kjer so ga leta 1953 neznanci razstrelili. /Foto: Borut Krajnc

BOJTE SE ANTI- FAŠISTOV!

Kako to, da po novem za kriminal velja antifašizem, ne pa fašizem

Piše: Marcel Štefanič, jr.

Po drugi svetovni vojni so bili vsi antifašisti. Vsi so fašizmu rekli zgodovinski *ne*.

Zdaj, 80 let kasneje, se zdi, kot da so drugo svetovno vojno dobili fašisti. Občutek imamo, kot da so se uresničili vsi tisti konrazgodovinski romani o alternativnih izidih druge svetovne vojne – romani o tem, kako so nacisti in fašisti dobili drugo svetovno vojno, kako so še vedno na oblasti in kako je Hitler preživel, bodisi fizično ali simbolno.

Spomnite se le *Velikega rajha* 1964 (Fatherland), orjaškega bestsellerja, ki ga je leta 1992, kmalu po združitvi Nemčije, objavil Robert Harris: piše se leto 1964, Evropa je tik pred Hitlerjevim rojstnim dnevom, obetajo se parade, viže iz *Vesele vdove*, slavljenčeve najljubše operete, in Beethovnova Deveta simfonija, evropska himna (dirigiral bo Herbert von Karajan), tudi še nekateri nacistični veljaki so še vedno živi (Heydrich, Odilo Globočnik), nacistična časopisa *Völkischer Beobachter* in *Der Stürmer* še vedno izhajata, geje še vedno preganjajo, Berlin, ki ga krasijo največji slavoloki zmage na svetu, največja

avenija na svetu, najvišja in najmasivnejša stavba na svetu ter največji trg na svetu, Trg Adolfa Hitlerja, je glavno mesto sveta, Sovjetska zveza je že davno zlomljena, vsi vozijo nemške avtomobile, gledajo nemške televizorje, delajo v nemških tovarnah, nemški športniki zmagujejo v vseh športih (razen v kriketu), evropske dežele so nacificirane in fašizirane, vsi pa tako voljno in veselo – brez slabe vesti in brez pripomb – kolaborirajo, da holokavsta – nacističnega izničenja Judov, »končne rešitve judovskega vprašanja« – sploh ne opazijo.

Nekaj podobnega se zgodi tudi v številnih drugih konrazgodovinskih romanih, ki so – tako kot *Veliki rajh* 1964 – lepo opozorili, kako zapeljiv je fašizem, kako hitro postane sprejemljiv in kako hitro se mu ljudje prilagodijo. Nove ideje težko sprejemajo, toda fašizem takoj sprejmejo. Življenje se hitro vrne v ustaljene tirnice. Kot da živijo v demokraciji. Fašizem je tako sprejemljiv kot vlade, ki jih v demokracijah izvolijo vsaka štiri leta. Fašizem je sprejemljiv na način, kot je sprejemljiva demokracija. Fašizem je *way of life*.

Ko ljudje zagledajo fašizem, se ne prelevijo v heroje. Vsaj ne avtomatično. »No one cares,« so tri magične besede v Quinnovem romanu *Po Dachauu* (After Dachau, 2001). Vsem je vseeno. Nikogar ne briga. Vsi raje gledajo stran. In kolaborirajo. In žanjejo male koristi.

Delaj se »nevidnega« in »majhnega«, pa se ti ne bo nič zgodilo, slišimo v Dickovem *Človeku v visokem dvorcu* (The Man in the High Castle, 1962), v Overgardovi *Razdelitvi* (The Divide, 1980) pa: »Debeli so in srečni, službe imajo in volkswagne.« Dokler se imajo ljudje dobro, jih kršitve ustave in človekovih pravic prav nič ne motijo. Oči imajo »napol zaprte«, slišimo v Deightonovem romanu *SS-GB* (1978). Ko gledajo svoje mirno, udobno življenje, imajo celo občutek, da holokavst vendarle ni bil zaman. Nemški filozof Theodor W. Adorno bi še enkrat ponovil: »Življenje pod fašizmom za številne ljudi sploh ni bilo tako slabo.«

Ljudje niso brez afinitete do fašizma. V *Razdelitvi* si Nemci in Japonci razdelijo Ameriko, beli Američani pa kljub brutalni nacistični eksterminaciji Judov, črncev in staroselcev mirno kolaborirajo,

To, da je na oblast prišel fašizem, se očitno vsem zdi povsem normalno. In legitimno. Prej so nam vladali liberalci, demokrati, desničarji in sredinci, zdaj pa nam bodo vladali fašisti! Zdaj so oni na vrsti!

Portret družine Sadovnik-Kogoj, ki je bila 25. aprila umorjena na Peršmanovi domačiji.

tem bolj, ker v nacistih vidijo ultimativne rasiste, ki bodo očistili Ameriko in poskrbeli za končno rešitev vprašanja nebelskih manjšin. Fašisti belcem izpolnijo vse fantazije. Nič čudnega, da v Donaldu Trumpu, Geertu Wildersu, Giorgii Meloni in avstrijskih svobodnjakih (FPÖ) toliko »domoljubov« vidi zlate ribice.

Kriminalizacija antifašizma

Užitek v fantaziranju o kontrazgodovinskem svetu, v katerem Hitler in nacizem preživita, je bil brezmejen – in te fantazije so se zdaj bolj ko ne uresničile. Trump mirno citira Hitlerja (*»Priseljenci zastupljajo kri naše dežele«*) in Mussolinija (*»Bolje je živeti en dan kot lev kot pa 100 let kot ovca«*), vse politične metode – od militarizacije družbe, represije, terorja in množičnih deportacij do *führerprinzipa*, kriminalizacije umetnosti in protestov, discipliniranja pravne države in kulta osebnosti – pa pobira pri fašistih, a se mu vsi – z mediji, univerzami in Evropsko unijo vred – le prilizujejo. Ne, ne imenujejo ga s pravim imenom, ampak mu izplačujejo podkupnine (carine, večmilijonske odškodnine, ker so ga »užalili« ipd.).

Braziliijo je prevzel fašistoidni Bolsonaro, Madžarsko Orbán, Izrael Netanjahu, Indijo Modi, Rusijo Putin, Hrvati in Janša orgazmirajo ob »za dom

spremem« Thompsonu, nizozemsko vlado je skoraj prevzel fašist Wilders, italijansko pa je prevzela postfašistka Giorgia Meloni, nekdanja Mussolinijeva slavilka. So Italijo zaradi tega preplavili množični antifašistični protesti? Kje neki. Je Evropa ponorela? Kje neki. Je kdo pozval k bojkotu Italije? Ne. So proti njej uvedli sankcije? Ne. Ignazio Benito Maria La Russa, prvi šef Bratov Italije, zdaj predsednik italijanskega senata, je označil: *»Mi vsi smo dučjevi dediči!«* Ha.

To, da je na oblast prišel fašizem, se očitno vsem zdi povsem normalno. In legitimno. Prej so nam vladali liberalci, demokrati, desničarji in sredinci, zdaj pa nam bodo vladali fašisti! Zdaj so oni na vrsti! Kot da je fašizem nekaj naravnega in samoumevnega. Kot da je normalizacija fašizma nekaj normalnega. In kot da ni nič neznosnejšega od te primitivne samoumevnosti fašizma. Živimo v dobi relativizacije fašizma, ta relativizacija pa nam šepeta: s fašizmom ni nič narobe! Politično je tako legitimen kot vse druge politične opcije!

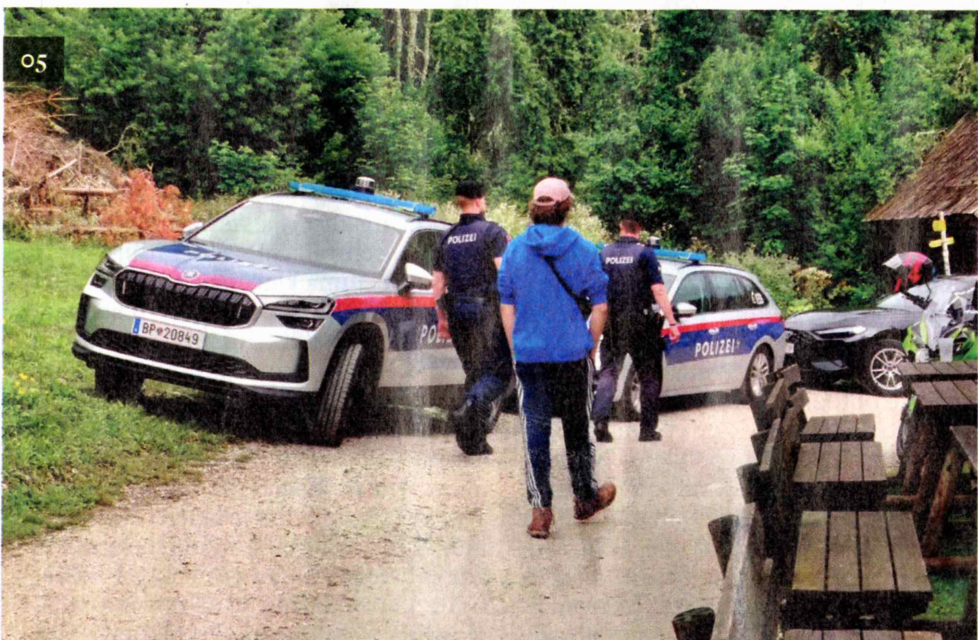
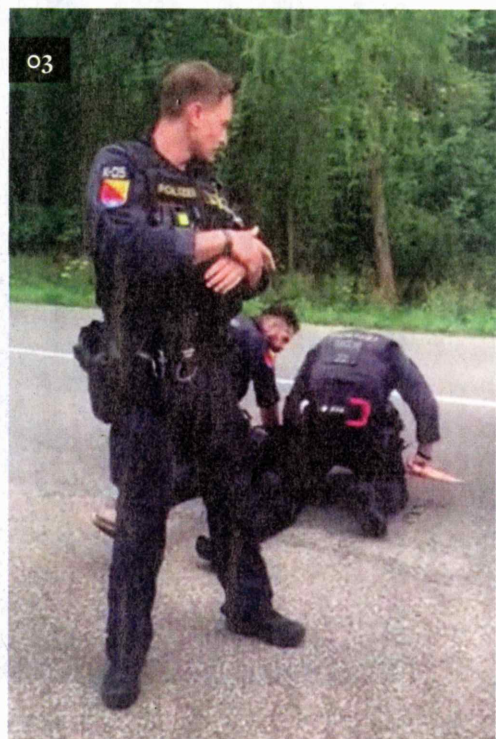
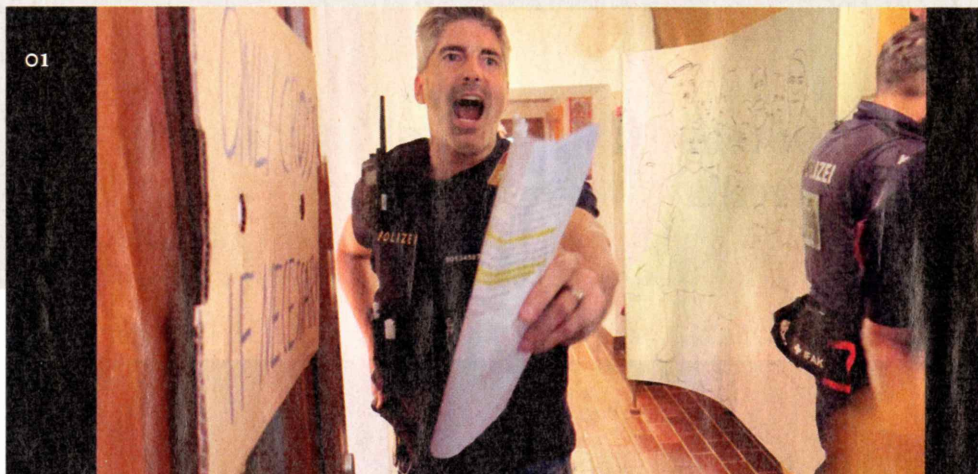
Italijanski filmski režiser in pisatelj Pier Paolo Pasolini, avtor filma *Salò ali 120 dni Sodome* (1975), ki se dogaja v Mussolinijevi Republiki Salò, je to konformistično, hinavsko toleriranje fašizma in fašistov nekoč imenoval *»fašizem*

antifašistov«, češ da etabliрана politika *»antifašistično napetost ohranja le zato, da bi ohranila svojo antifašistično deviškost in da bi kradla glasove tatovom«*. Ti *»antifašisti«* nenehno obsojajo zgodovinski, arheološki, Mussolinijev oziroma Hitlerjev fašizem, ki ne obstaja več in ki ne bo nikoli več obstajal, fašizma, ki dejansko obstaja in ki nas obkroža, pa ne. Se prepoznati ga nočejo. Ne, to ni fašizem, vzklignejo, ko kdo za koga reče, da je fašist. Ni vse fašizem! Ne, nismo več fašisti, pa pravijo sami fašisti – ja, koreninimo v fašizmu, a smo se spremenili! Lahko si oddahnemo – fašizem se je *»civiliziral«*! In *»kultiviral«*! No, zdaj, ko je *»civiliziran«* in *»kultiviran«*, je še hujši in nevarnejši – ker se dela, da je nekaj *»normalnega«* in *»naravnega«*, utelešenje *»zdravega razuma«*.

Avstrijski svobodnjaki, ki jih je najprej vodil Anton Reinthaller, nekdanji esesovec in nacistični minister za kmetijstvo, so leta 2024 zmagali na parlamentarnih volitvah in skoraj prevzeli vlado. Njihov rasizem je adiktiven. Ko so se leta 2000 – pod vodstvom Jörga Haiderja – prebili v vlado, so Avstrijci množično protestirali (številne evropske države so grozile z diplomatskim bojkotom, nekatere so uvedle sankcije ipd.), a z leti so se nanje privadili. Ne protestirajo več. In nihče več ne grozi z bojkotom ali sankcijami.

Ne da to preseneča – na fašizem se pač hitro navadiš. Fašisti nehajo biti

- 01 Policisti se niso vedli spominskemu kraju primerno: drli so se in vihrali gor in dol po domačiji.
- 02, 03 Enega izmed udeležencev so policisti nasilno izvlekli iz avtomobila, podrli na tla, ga vklenili in ga za kratek čas celo aretirali.
- 04 Prišlo je okrog 30 policistov – približno eden na dva udeleženca tabora.
- 05 Pripeljali so se v sedmih policijskih vozilih.
- 06 V raciji je policija uporabila tudi helikopter.

Če bi za kriminal veljal fašizem, potem bi avstrijska policija že zdavnaj izvedla racijo na sedežu svobodnjakov.

Prizor s petkove nogometne tekme, kjer je pomočnik trenerja prejel rumeni karton, ker je z igralcem govoril slovensko. / Foto: Bernd Stefan

fašisti, ko se nanje privadiš. Zato problematičen ni več fašizem, temveč antifašizem. Slovenske antifašiste, ki so se na Peršmanovi domačiji (Železna Kapla), kjer so nacisti tik pred koncem druge svetovne vojne grizljevsko pobili 11 civilistov (od tega sedem otrok), članov družin Sadovnik in Kogoj, udeležili antifašističnega tabora, so brutalno napadli in razgnali avstrijski do zob oboroženi policisti in specialci – s helikopterjem, droni in psi vred. Kot da so teroristi.

Ko smo na odprti sceni gledali to kriminalizacijo antifašizma, kriminalizacijo aktivnega upora proti fašizmu, smo se lahko le začudeno spraševali: kako to, da se je logika tako neverjetno sprevrnila – kako to, da po novem za kriminal velja antifašizem, ne pa fašizem? Če bi za kriminal veljal fašizem, potem bi avstrijska

policija že zdavnaj izvedla racijo na sedežu svobodnjakov.

Antifašisti prihajajo!

Ko so v Ameriki leta 2020 po policijskem uboju temnopoltega Georgea Floyd izbruhnili množični, siloviti protesti, ki jih je intonirala tudi antifa (antifašistično gibanje), so začeli Trump in njegovi besno in makartistično napadati antifašiste. Pravosodni minister William Barr je antifašiste obtožil, da so ugrabili proteste, da sejejo teror in razdor, da plenijo in razgrajajo, da požigajo in pobijajo. Republikanci in desničarski portali so začeli antifašiste sistematično demonizirati, češ da so »nasilni radikalni agitatorji«, »ekstremisti«, »izgredniki«, »kriminalci« in »domači teroristi«, proti katerim »je treba uporabiti silo« in jih »poloviti tako, kot smo polovili

tiste na Bližnjem vzhodu«, Trump pa je tvitnil: »Združene države Amerike bodo antifo označile za teroristično organizacijo.«

Trump antife ni mogel razglasiti za »teroristično organizacijo«, ker antifa sploh ni organizacija. Antifa nima voditelja, nima centrale, nima hierarhije, nima strukture, nima klasičnega članstva, ni monolitna. Antifa je gibanje – in obenem nabor tehnik, taktik in sredstev, ki jih antifašistični aktivisti uporabljajo v boju proti fašistom, kolekcija praks, s katerimi antifašisti grenijo življenje fašistom, kolekcija skupin in mrež, ki se agresivno in militantno postavljajo po robu fašistom.

A iz zgodovine prekleto dobro vemo, kdo se najbolj boji antifašistov in kdo jih razglaša za teroriste – fašisti. Italijanski fašisti so za teroriste razglasili Ferda Bidovca, Frana Marušiča,

Antifa so bili vsi, ki so se uprli fašizmu – vsi tisti, ki so med drugo svetovno vojno zlomili nacizem in fašizem.

Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča, antifašiste, ki so jih na smrt obsodili na prvem tržaškem procesu (1930), pa tudi Viktorja Bobka, Simona Kosa, Ivana Ivančiča, Pinka Tomažiča in Ivana Vadnala, antifašiste, ki so jih na smrt obsodili na drugem tržaškem procesu (1941). Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič v Italiji še vedno veljajo za teroriste.

Ja, Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič so bili antifa. Bobek, Kos, Ivančič, Tomažič in Vadnal tudi. Tigrovci in partizani prav tako. Antifa je bila nemška Antifaschistische Aktion, ki se je proti fašizmu borila na začetku tridesetih let. Antifa je bila italijanska organizacija Arditi del Popolo, ki se je proti fašizmu borila deset let prej. Antifa so bili nemški maoisti, skvoterji in avtonomisti v šestdesetih in sedemdesetih letih. Antifa so bili punkerji ob koncu sedemdesetih. Antifa je mreža Anti-Racist Action, alias Torch Antifa, ki je nastala ob koncu osemdesetih let. Antifa je skupina Rose City Antifa, ki je nastala pred dobrimi desetimi leti. Antifa so bili vsi, ki so se uprli fašizmu – vsi tisti, ki so med drugo svetovno vojno zlomili nacizem in fašizem.

In seveda: antifa so bili vsi tisti aktivisti in protestniki, ki so se v Charlottesville postavili po robu rasizmu, neonacizmu in klanovcem, udeležencem shoda Unite the Right. Sledili so izgredi, kaos. Tekla je kri. Umrla je protestnica. Trump je tedaj rekel, da sta »krivi obe strani« in da so tudi med neonacisti »zelo fejsť ljudje«, s čimer antifašizma ni le moralno izenačil s fašizmom, ampak je odprl vrata demonizaciji antifašistov, tako da so kmalu veljali za hujše zlo od fašistov – rasistov, klanovcev, neonacistov.

Tako kot je Hitler ugotovil, da lahko s kriminalizacijo »demoničnih« Judov in komunistov zastrašuje in podžiga svoje ljudstvo, je tudi Trump ugotovil, da lahko svoje volilno telo zastrašuje in podžiga s kriminalizacijo »demoničnih« antifašistov. Še več, na antifo je preusmerjal jezo, ki je popadla ljudstvo v času pandemije, množičnih protestov po uboju Georgea Floydja in napada na Kapitol. Slišali smo: juristi, ki so nasilno vdrl v Kapitol, so bili antifašisti, preoblečeni v

patriote MAGA! Antifašizem je treba izobčiti! Prepovedati! Vemo, zakaj – ker vedno znova kompromitira desnico, njeno koketiranje z rasizmom in fašizmom.

Nenadoma so vsi ponavljali: antifa, antifa, antifa! In to besedo so izrekli z mešanico fasciniranosti in strahu. Kot da še ni povsem jasno, kaj se skriva za vsem tem. Kot da so odkrili nekaj novega. Toda antifa ni nič novega. Tu je že od nekdaj – od vzpona fašizma in nacizma. Cilj antifašistov je, da ustavijo fašiste – da jim zagrenijo življenje. In antifa je trenutno praktično edini stroj za defašizacijo.

Antifašizem = totalitarizem

A kako to, da je antifašizem – ta stroj za defašizacijo – postal novi demon? Kako to, da je postal bolj moteč kot fašizem? Kako se je zgodil ta revizionistični antifašistični obrat, ki je antifašizem prelevil v novi fašizem?

Ta revizionistični obrat – antiantifašizem – so lansirali v nekdanjih fašističnih deželah, Italiji, Nemčiji in Španiji, kjer so revizionistični zgodovinarji delali vse, da bi relativizirali in rehabilitirali nekdanje fašistične režime, pravi Enzo Traverso v knjigi *Novi obrazi fašizma*.

V Italiji so revizionisti oznanili, da je treba »antifašistično paradigmo« opustiti, češ da antifašizem le zamegljuje pogled na 20-letno fašistično vladavino v Italiji. Fašizma ne smemo obsojati, ampak ga moramo umestiti v dolgo italijansko zgodovino. Problem je v tem, da potem iz italijanske zgodovine, v katero vključijo fašizem, izključijo antifašizem. »Fašizem ima legitimno mesto v zgodovini, njegovi nasprotniki pa ga nimajo. Antifašizem je tako prikazal kot gibanje osamljene manjšine, ki je kriva za 'smrt domovine' in navsezadnje tudi za to, da se je Italija znašla v državljanski vojni, ki je razdejala nacionalno enotnost.«

Mar nas tudi slovenski revizionisti ne prepričujejo, da bi bilo Slovencem med vojno bolje brez partizanov in antifašistov, saj da so oboji le vse pokvarili, ko so deželo spravili v državljansko vojno, ki je razdejala nacionalno enotnost in zaradi katere so Slovenci še vedno razklani? Mar ne skušajo iz slovenske zgodovine

izključiti antifašizma? Zato ga ves čas demonizirajo. In zato mu očitajo izgredništvo in nasilništvo in rušenje nacionalne enotnosti.

V Nemčiji so revizionisti oznanili, da je bil zločin Nemčije le v tem, da ni zmagala, da ima vsaka dežela »svojo hitlerjevsko dobo« (Auschwitz je bil le kopija sovjetskega arhipelaga gulaga, nacistični teror je bil le zrcalna slika komunističnega terorja ipd.) in da je bil holokavst le ena izmed mnogih grozot 20. stoletja, le eden izmed mnogih genocidov (kaj pa turški pokoli Armencev, kaj pa ameriški pokoli v Vietnamu, kaj pa Pol Potovi pokoli v Kampučiji, kaj pa britansko bombardiranje nemških mest ipd.). Z relativiziranjem holokavsta so skušali zmanjšati krivdo Nemčije. Če se hoče Nemčija »normalizirati«, potem mora svojo krivdo zmanjšati. Manjša ko bo krivda Nemčije, prej se bo »normalizirala«. Obenem pa so antifašizem razglasili le za mit, le za totalitarno ideologijo Nemške demokratične republike. S tem pa so ga izbrisali. »Antifašistično paradigmo« so opustili. Zmagal je antiantifašizem, toda ne le zgodovinopisno: »V Berlinu so urbano krajino tako predelali, da so izbrisali vse sledi 40 let socializma.« Kot da upor nacizmu ni obstajal. Kot da antifašističnega gibanja ni bilo. Ko so antifašizem izbrisali, so »normalizirali« Nemčijo.

Mar tudi slovenski revizionisti – z Janšo na čelu – ne poudarjajo, da Slovenija še vedno ni »normalna«? Mar ne trdijo, da bi Slovenijo »normalizirala« šele opustitev »antifašistične paradigme« – narodnoosvobodilnega boja? Mar ne zagotavljajo, da je most do prave »normalizacije« le antiantifašizem?

V Španiji pa so revizionisti oznanili, da ni bil Francov fašizem nič slabega, ampak da je bil – nasprotno! – sila dobrega, saj je Španijo obvaroval pred boljševiškim, komunističnim prevzemom. Francov fašizem je bil nasilen, a povsem legitimen – Španiji je grozil komunistični teror! Za nasilje ni bil kriv Francov fašizem, temveč boljševiški komunizem!

Mar tudi slovenski revizionisti ne trdijo, da so domobranci kolaborirali le zato, da bi Slovenijo zavarovali pred boljševiškim, komunističnim prevzemom?

Mar nas tudi slovenski revizionisti ne prepričujejo, da bi bilo Slovincem med vojno bolje brez partizanov in antifašistov, saj da so oboji le vse pokvarili, ko so deželo spravili v državljansko vojno.

Fašizem ne pozna meja: junija so fašisti svoj znak pustili na ograji šole pri Sv. Ivanu v Trstu. /Foto: Primorski dnevnik

Mar se jim ne zdi domobranstvo povsem legitimno, ker je Sloveniji grozil komunistični, boljševiški teror? Mar ne poudarjajo, da za nasilje – in bratomorno vojno – niso bili krivi domobranci, temveč komunisti?

Vsi ti italijanski, nemški in španski revizionisti antifašizma niso le moralno izenačili s fašizmom, ampak so ga prikazali kot nekaj totalitarnega, pravi Traverso, ki opozarja na tale silogizem, dobro znan tudi pri nas:

antifašizem = komunizem
komunizem = totalitarizem
antifašizem = totalitarizem

»Če se izkaže, da je antifašizem enak fašizmu, potem ni več sramotno, če si fašist.« Kar seveda pomeni, da tudi ni sramotno, če si bil fašist nekoč – med drugo

svetovno vojno. Kolaboriranje – povsem legitimna in »normalna« opcija! To poznamo.

Ko revizionisti antifašizem moralno izenačijo s fašizmom, pa potegnejo še en enačaj – med fašističnim in antifašističnim nasiljem. Češ: tudi antifašizem je po svoji naturi nasilen. Produkt tega revizionističnega rokohitrstva je kakopak trik, ki ga zelo dobro poznamo tudi pri nas: obsoditi je treba vse totalitarizme! Fašističnega, nacističnega in komunističnega! V resnici hočejo reči: obsoditi je treba fašizem in antifašizem! Češ: v obeh primerih gre za totalitarno nasilje!

Vsi ti antiantifašistični revizionisti, za katere je odgovor na vsako vprašanje »totalitarizem«, preprosto prikrijejo, da je bil antifašizem pred drugo svetovno

vojno »eden izmed najpomembnejših tokov evropske kulture«, po njej pa se je uveljavil kot »etos, skupen vsem demokratičnim režimom tega sveta«. Ne, ni veljal za totalitarno nasilje. Ravno nasprotno. »Zato v deželah celinske Evrope, kjer smo izkusili fašizem, ne potrebujemo antiantifašistične demokracije.« Vidimo namreč, kako antidemokratično izgleda ta antiantifašistična demokracija v Ameriki in na Madžarskem. In videli smo, kako antidemokratično je izgledala v Braziliji pod Bolsonarom in v Sloveniji pod Janšo. Ne, dežele, ki so izkusile fašizem, res ne potrebujejo antiantifašistične prevzgoje.

Revizionisti fašizem relativizirajo lahko – kot da gre le za vic, ki se mu smejiš, a ga že čez nekaj trenutkov pozabiš. Fašizem ni vic, ker fašisti vedno

Ne, nismo več fašisti, pa pravijo sami fašisti – ja, koreninimo v fašizmu, a smo se spremenili! Lahko si oddahnemo – fašizem se je »civiliziral«! In »kultiviral«!

delajo vse, da jih ne bi nikoli pozabili. Od tod genocid, od tod koncentracijska taborišča, od tod krematoriji in plinske celice, od tod »končne rešitve«, od tod holokavst. Ne, fašizem ni zabaven. Če ga hočemo ustaviti, mora antifašizem postati nekaj vsakdanjega. To, da imamo prav, preprosto ni več dovolj.

Neznosna lahkost »miroljubnega« odnosa do fašistov

A ironično, k demonizaciji antifašizma – in večji sprejemljivosti fašizma – so ne hote pripomogli tudi številni liberalci in civilnodružbene organizacije, ki so bolj predani redu kot pravici in ki prisegajo na miroljubne proteste in metodo državljanske nepokorščine, antifašistom pa očitajo, da so preveč agresivni in militantni, da drugo stran – fašiste, rasiste, klanovce, neonaciste – le po nepotrebnem izzivajo, da se z njimi zapletajo v fizične spopade, da sprožajo nasilje, da po nepotrebnem izzivajo policijo (v kateri vidi jo le zaščitnico rasistov in fašistov), da s svojim prihodom protestno situacijo vedno radikalizirajo in da je njihovo delovanje nevarno in kontraproduktivno, saj z nasilnostjo porušijo to, kar protestniki dosežejo z miroljubnimi protesti, škodujejo boju proti desničarskim skrajnežem in legitimirajo policijsko uporabo nasilja. S tem pa v očeh javnosti »umažejo« in »razvrednotijo« miroljubne proteste ter obenem ustvarijo kontekst, v katerem lahko potem oblasti in mediji miroljubne protestnike, ki hočejo le, »da se sliši njihov glas«, označujejo za »antifo« (za demone, anarhiste, vandale, izgreznike ipd.) in jih moralno izenačujejo z drugo stranjo, z desničarskimi skrajneži – s fašisti, rasisti, neonacisti, klanovci in drugimi, ki slovijo po agresivnosti, militantnosti in nasilnosti. Se huje: vsi ti fašisti potem v očeh javnosti izgledajo kot »žrtve«. Natanko to pa vsi ti rasisti in neonacisti hočejo: da jih napadajo in tepejo. Da lahko torej rečejo: glejte, mi, belci, smo res žrtve! Res nas hočejo pobiti, eliminirati in iztreti! Zamenjati!

Res je, antifašisti uporabljajo agresivne, militantne, nasilne taktike in tehnike – pesti, verige, frače, poprov sprej in projekte vse vrst, od steklenic z vodo

do balonov z urinom. Res je, pritiskajo na policijske barikade. In res je, izzivajo policaje in fizično odganjajo fašiste – neonaciste, rasiste, trumpovce ipd. Toda s psihološkega vidika to ni ravno nepremišljeno: v očeh rasistov, belskih etnonacionalistov in neonacistov, ki se imajo za »prave« moške, neustrašne silake, ki na »miroljuben« način širijo svojo strupeno, nasilno, morilsko ideologijo in ki v levičarjih vidijo le kaviarske »pičkice«, nenedoma delujejo zastrašujoče.

Res je tudi, da izvajajo *doxxing* – fašiste, rasiste, neonaciste in klanovce, ki se tako radi skrivajo (pomislite le na forume, kjer pod psevdonimi »briljirajo« v podžiganju sovraštva, nestrpnosti, nasilja, fašizma); javno kompromitirajo in razkrinkavajo ter objavljajo njihova imena, njihove naslove, njihova delovna mesta. Ne, s psihološkega vidika to spet ni ravno nepremišljeno – vedno je dobro vedeti, kateri so vsi tisti »pošteni« in »normalni« ljudje, ki na spletu »skrivaj« pozivajo k linču. Naj njihovi sosedje, prijatelji, žene in delodajalci vedo, kaj počnejo. Antifašisti fašiste bezajo iz spletnih lukenj, v katerih se skrivajo.

In res je, antifa ne beži pred agresivnimi in militantnimi tehnikami in taktikami, pred garbanjem. Zakaj ne? Hej, ustaviti hoče fašiste! Vse dela, da se ne bi ponovilo, kar se je zgodilo v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Fašiste hoče ustaviti, preden začnejo ljudi metati v peči. Ne upira se le fašizmu, ampak vsaki potezi, ki bi lahko vodila v fašizem. Zato je konfrontacijska, zato je disruptivna, zato prakticira direktno akcijo. Zato njeni pripadniki vpijejo in skandirajo, zato se oblačijo v črno, zato si obraz ovijejo z bandano, zato formirajo »človeške verige« in »črne bloke« – videti hočejo biti strašni.

Postavljajo se po robu fašizmu – neonacizmu, rasizmu, trumpizmu, homofobiji, transfobiji, islamofobiji,ksenofobiji, mizoginiji, seksizmu, etnonacionalizmu, nativizmu, antisemitizmu. Postavljajo se po robu nasilju, zatiranju, diskriminaciji in dehumanizaciji, ki jih vedno prinašajo fašisti. Postavljajo se po robu nasilju, s katerim fašisti terorizirajo etnične, socialne in spolne manjšine. Postavljajo se po robu nasilju, s

katerim fašisti odstavljajo demokracijo. Postavljajo se po robu fašizmu, ki ga oblasti dopuščajo in legitimirajo. Postavljajo se po robu kapitalizmu, ki se hrani s fašizmom – in ki s svojo nestabilnostjo fašizem kar kliče. Postavljajo se po robu oblastem, elitam in policiji, ki fašizem varujejo. Postavljajo se po robu mentalnemu ustroju, ki uči, da se je treba z rasisti in neonacisti pogovarjati in jim v razpravi »dokazati«, da se motijo. Ja – je to kdaj uspelo? Leta 1933? Leta 1941?

Da bi zaščitili nenasilje, je potrebno nasilje, pravijo, zato se proti fašizmu borijo s pestmi, da se jim proti njim ne bi bilo treba boriti s tanki. Bolje, da jih konfrontirajo zdaj, ko jih je na ulicah še malo. Pomislite le, kakšno protinasilje je bilo potrebno, da so med drugo svetovno vojno ustavili in zlomili fašizem. Mussolinija bi morali ustaviti, ko je imel še 100 privrženecv – in Hitlerja, ko je imela njegova stranka še 54 članov.

Toleriranje neofašizma in neonacizma, s katerim naj bi liberalci pokazali, kako »fair« in »razumni« so, je nevarno (zakaj bi fašistom po Auschwitzu še dajali besedo?), precej nevarnejše od fizičnega soočenja z neofašisti in neonacisti, ki svoje dosegaajo prav zato, ker jih nihče ne ustavi – ker so do njih vsi tako »miroljubni« in »uvidevni« in »korektni« in »nenasilni«. Bolj ko so protesti miroljubni in nenasilni, bolj vsiljivi in nasilni so neofašisti in neonacisti, saj ne izginejo, če jih ignorirajo.

Prepričanje, da fašisti – rasisti, neonacisti, klanovci ipd. – svojo strupeno, agresivno, nasilno, morilsko ideologijo razširjajo na »sprejemljiv« in »miroljuben« način in da so antifašisti le zrcalna slika skrajnih desničarjev, je le priklicanje fašizaciji družbe. Kaj je cilj te rasiistično-neofašistične ideologije, ki se širi na »miroljuben« in »nenasilen« in »sprejemljiv« način, pa itak vemo: eksterminacija dela človeštva. Kot vedno. Antifašisti skušajo to preprečiti – na »nesprejemljiv« način. Kot vedno.

Liberalcem je bilo leta 1945 jebeno žal, da so Hitlerju – v skladu z apokrifno Voltairovo maksimo – rekli: »Ne strinjam se s tem, kar praviš, toda do smrti bom branil tvojo pravico, da to poveš«. x